פרשת השבוע וירא – עמידה בניסיון כמנוף לצמיחה אישית וכללית

מאת: רפאל קרמר
אוקטובר 29, 2023

מה כל כך מיוחד בניסיון העקידה של יצחק אבינו שעד היום אנו מרבים להשתמש בזכות הזאת ? וגם , איך העמידה בניסיון מובילה לצמיחה פרטית וכללית ?

עניינים נפלאים יש בפרשת השבוע וירא . אחד הנושאים המרכזיים בפרשה – עקידת יצחק , תופס מקום חשוב ביותר בהיסטוריה היהודית . בכל יום , בתפילת שחרית , ובעיקר ביום הדין בראש השנה אנו מזכירים את העקידה ומבקשים בזכותה סליחה ולהינצל מן הפורענות (בראשית כב יד ברש”י).

וכך מובא סיפור העקידה בפרשתנו : “ויהי אחר הדברים האלה והאלוקים

ניסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני , ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה , על אחד ההרים אשר אומר אליך ” (בראשית כב א -ב). אברהם אבינו הועמד בפני ניסיון קשה – להקריב את בנו יחידו ולהעלות אותו לעולה להשם . אברהם לא שאל שאלות , הוא השכים בבוקר והלך לקיים את רצון השם ללא עוררין .

למרות שהניסיון של אברהם אבינו היה קשה מאוד , רבים שואלים את השאלה הבאה : הרי במהלך הדורות גם אנשים פשוטים הועמדו בניסיונות דומים ועמדו בהם בגבורה כפי שקרה במסעי הצלב ובמאורעות אחרים . הם בחרו במות בנם יחידם על פני חיים של התכחשות להשם ולתורתו . יתירה מכך , רבי נתן מציין : “ונדמה לנו שגם אנשים פשוטים יעמדו בניסיון כשיאמר לו השם בפירוש לשחוט את בנו .” קל וחומר , שאנשים פשוטים עמדו בניסיון גם כאשר לא נצטוו בפירוש מפי השם , ואם כן , אברהם אבינו שכן שמע מפורש מפי השם על אחת כמה שבוודאי היה עומד בניסיון .

גם זה יכול לעניין אתכם :

האם יש הצדקה להתנהגות שלנו ? – לך לך

לשבור מוסכמות – לך לך

התיבה והנקודה הטובה – פרשת נח

כדי להבין את הדברים טוב יותר נחדד את המושג ‘לעמוד בניסיון’, שפירושו : להעמיד אדם במצב שקול . יתכן שהוא יעמוד בניסיון ויתכן שהוא חלילה ייכשל בו . ידוע שרבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב הזהיר מאוד שאדם לא יביא את עצמו לידי ניסיון . על התפילה (בברכות השחר): “ואל תביאנו לא לידי ניסיון ולא לידי בזיון ” התבטא רבי נחמן : “אדער א ניסיון אדער א ביזיון .”

כלומר , אם לא עומדים חלילה בניסיון באים לידי ביזיון . למרות זאת , רבי נחמן עצמו בצעירותו ביקש מהשם שיזמן לו ניסיונות (שבחי הר”ן ט . זו הייתה הנהגה אישית של רבי נחמן , שהיה במדרגה נשגבה ונהג בה מסיבות נסתרות שלו . אין ללמוד מכך הנהגה לכלל). והוא סיפר ,

שכאשר הניסיונות הגיעו היה לו קושי עצום לעמוד בהם , ולמרות הקושי שבדבר הוא עמד בזה . בכל אופן , מובן מכך , שניסיון נחשב לניסיון רק כאשר הוא קשה עד בלתי אפשרי . ואילו אברהם אבינו שכן הצטווה במפורש , ובפרט לפי דרגתו ומסירותו כל ימי חייו להקריב את עצמו למען הבורא , הרי ברור שהיה עומד בניסיון . אם כן , מה כל כך מיוחד בניסיון העקידה , שעד היום אנו מרבים להשתמש בזכות הזאת ?

בכל יום , בתפילת שחרית , ובעיקר ביום הדין בראש השנה אנו מזכירים את העקידה ומבקשים בזכותה סליחה ולהינצל מן הפורענות !

מסביר רבי נתן , שהניסיון היה קשה בגלל ממד האמונה שהעצים את הניסיון עשרות מונים . אברהם אבינו היה עקר שנים ארוכות וקשות וזכה לבן רק לאחר הבטחות חוזרות ונשנות של הבורא , כמובא בפסוק : “ויאמר אלוקים אבל שרה אשתך יולדת לך בן וקראת את שמו יצחק והקימותי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו ” (בראשית יז , יט). הקדוש ברוך הוא קיים את הבטחתו ויצחק נולד לאחר מאה שנות ציפייה !

יצחק הוא , אם כן , אותו בן שהקדוש ברוך הוא הבטיח לאברהם שממנו תימשך השושלת של האמונה וזרעו ירבה ככוכבי השמים (בראשית טו , ה). כעת יצחק בנו יחידו בן 37 שנה וטרם מצא את זיווגו , אם אברהם מעלה את יצחק לעולה ושוחט אותו כפי שהשם ציווה אותו , איך תתקיים ההבטחה שזרעו של יצחק יתרבה ? כיצד יתכן ששני הדברים יתקיימו בעת ובעונה אחת ? אם הקדוש ברוך הוא מבטיח לו שמיצחק יתרבה זרעו ככוכבי השמים , איך יתכן לקיים את ציווי השם כפשוטו ולהעלות כרגע את יצחק לעולה ?

הניסיון הגדול הוא – האמונה התמימה . ננסה רגע לתאר לעצמנו אם היינו עומדים בניסיון הזה כשאין לנו תשובה לשאלות שמציקות לנו והלב מנסה למצוא “פתרונות יצירתיים ,” לעקם את הדברים ולתת פרשנות מסולפת לציווי ולעשות מה שנוח לנו , כי הרי אנו “דורשי אמת ,” ומכיוון שהבורא הבטיח שמיצחק ימשיך הזרע הרי שבוודאי השם לא התכוון באמת להעלות אותו לעולה (חלילה), לכן צריכים לחשוב על פתרון יצירתי מחוץ לקופסא . רק המחשבה הפשוטה והישרה לקיים את רצון השם כפשוטו בלי לשאול שאלות , לא הייתה עולה בדעתנו .

אם אברהם אבינו יעקוד את יצחק בנו , כיצד תתקיים ההבטחה של הבורא
"והקימותי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו ?"

וזו הייתה המעלה הגדולה של אברהם אבינו שעמד בניסיון . השאלות הציקו לו – ועוד איך . אבל הוא הניח הכל בצד והלך לקיים את רצון הבורא בתמימות , בלי להבין איך ההבטחה להרבות את זרעו של יצחק אמורה להתקיים כשציווי השם להעלות אותו לעולה סותרת הבטחה זו לחלוטין . זה לא העניין שלו . עליו לעשות את שלו ולמלא את רצון השם.

את הרעיון אנו למדים מהדו שיח של אברהם ומלאך השם . המלאך פונה אל אברהם ואומר לו : "אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה " וגו ' . אברהם אומר למלאך : "אפרש לך את שיחתי , אתמול אמרת לי 'כי ביצחק יקרא לך זרע ' , אחר כך אמרת לי 'העלהו לעולה ' , עכשיו אתה אומר לי 'אל תשלח ידך אל הנער ' ? מכאן אנו מבינים שעיקר הניסיון ומסירות הנפש של אברהם היה הרצון לדעת מה עליו לעשות כדי לקיים את רצון הבורא . לכן השם ענה לאברהם : "לא אמרתי לך לשחוט אותו , אמרתי לך להעלות אותו . העלית אותו די בכך , עכשיו תוריד אותו " (בראשית כב , יב ברש"י).

אגב , נוסיף כאן אנקדוטה מעניינת . התשובה שהשם ענה לאברהם : "לא אמרתי לך לשחוט אותו אלא להעלות אותו לעולה , העלית אותו הורד

אותו”, נראית לכאורה מוזרה. נכון שהדברים נאמרו בגלל הרצון לנסות את אברהם, אבל חייבת להיות משמעות לרעיון האמור: ‘להעלות את יצחק ולהוריד אותו’. במקום אחר מסביר רבי נתן את המשמעות: יצחק היה מצד ה’גבורה’ שבצד הקדושה. כל הדינים התקיפים והקשים ביותר היו כלולים ביצחק, עד שמצידו לא היה מתאפשר שום גילוי של הולדה וחסד. כדי להמתיק את הדינים והגבורות היה עליו להתבטל לחלוטין. המסירות של יצחק במעשה העקידה, שאז הוא מסר את נפשו והתבטל לחלוטין לרצון השם, הביאה להולדה של חסד והמתקה.

זה מסביר היטב את דברי השם: “לא אמרתי לך לשחוט אותו”, כי אכן רצון השם היה להעלות את יצחק לעולה רק כדי להמתיק את הגבורות. “העלית אותו, הורד אותו”, כי עכשיו אחרי שהוא כבר התבטל במסירות בעקידה נולד בו צד החסד והישועה, והוא יזכה להוליד בנים. במובן זה, הציווי של השם להעלות את יצחק לעולה הוא שהביא לקיום ההבטחה של השם שזרעו של יצחק יתרבה. לא רק שהדברים לא סותרים, להיפך, במהלך העקידה התאפשר ליצחק לרכוש את צד החסד וההולדה.

(על פי ליקוטי הלכות מתנה ה, מז, בשילוב עם הלכות ערבית ד, טו).

כל שבוע אנחנו נהנים מעוד חידושים נפלאים על פרשת השבוע, כנסו לכאן ותיהנו גם אתם!